โครงการระบบสื่อสาระออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ทางไกล

เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ ๒ เมษายน ๒๕๕๘

ลิเก

ลิเก เป็นการแสดงพื้นบ้านที่อยู่คู่กับสังคมไทยมายาวนาน ถ้าจะย้อนถึงที่มาของลิเกนั้น ตามหลักฐานพบว่าที่มาของลิเก ก็คือการสวดสรรเสริญพระเจ้าในศาสนาอิสลาม และเริ่มเข้ามาในไทยโดยชาวมุสลิม ที่มาตั้งถิ่นฐานในกรุงเทพฯ และภาคกลาง จากหัวเมืองภาคใต้ในช่วงต้นๆ ของกรุงรัตนโกสินทร์ ชาวมุสลิมเหล่านั้นได้ทำการดัดแปลงมาเป็นการร้องพร้อมกับเสียงกลองรำมะนา หลังจากนั้นต่อมา ลิเก จึงกลายเป็นมหรสพชนิดหนึ่งของคนไทย มีหลากหลายประเภท มีหลากหลายรูปแบบ และเดินทางตามกาลเวลามาตลอด จนลิเกมีชื่ออย่างเป็นทางการในด้านวัฒนธรรมว่า **“นาฏดนตรี”**

ลิเกทรงเครื่อง เป็นการแสดงลิเกประเภทหนึ่ง ซึ่งถือว่าเป็นต้นแบบของการแสดงลิเกในยุคปัจจุบัน โดยเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ ๕ ในการแสดงนั้นจะประกอบไปด้วย ๒ ช่วง ช่วงแรกจะมีผู้แสดงแต่งกายเลียนแบบชาวมลายูมาร้องเพลงอำนวยพรและใช้วงรำมะนาบรรเลง เรียกว่า “ออกแขก” ต่อจากนั้นเป็นช่วงละครที่มีการร้องรำเป็นเรื่องราว ซึ่งจะใช้วงปี่พาทย์บรรเลง ส่วนการแต่งกายของนักแสดงจะแต่งกายหรูหราเลียนแบบข้าราชสำนัก ลิเกทรงเครื่องได้รับความนิยมอย่างมากเกิดลิเกขึ้นหลายคณะ โดยในยุคของลิเกทรงเครื่องนี้ มีสิ่งใหม่เกิดขึ้นหลายอย่าง เช่น เพลงลิเกหรือที่เรียกว่า **“ราชนิเกลิง”** หรือ **“รานิเกลิง”** เป็นรูปแบบกลอนที่ใช้ในการร้องลิเกที่คิดค้นโดยนายดอกดิน เสือสง่า ต่อมาครูหอมหวล นาคศิริ ได้นำเพลงราชนิเกลิงนี้ไปทำเป็นกลอนยาวหลายคำกลอนเพื่อใช้ในการแสดงลิเกเรื่องต่างๆ จนมีลูกศิษย์ลูกหามากมายจนถึงปัจจุบัน

หลังจากเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ลิเกทรงเครื่องเกิดปัญหาเรื่องชุดที่หายากและมีราคาแพง ทำให้การแสดงลิเกทรงเครื่องเริ่มค่อยๆ หายไป จนในปัจจุบันหาชมได้ยากยิ่ง เพราะยากจะมีคณะใดที่มีเครื่องแต่งกายครบและเป็นจำนวนมากพอในการเปิดการแสดงแต่ละครั้ง คณะกรณ์กัญจนรัตน์ เป็นคณะลิเกทรงเครื่องคณะหนึ่งที่มีเครื่องแต่งกายครบถ้วนตามแบบฉบับ ประกอบกับนักแสดงที่มีประสบการณ์ รวมถึงบทร้องที่ได้รับการสืบทอดมาจากครูหอมหวล นาคศิริ ทำให้การแสดงลิเกทรงเครื่องมีความสมบูรณ์ คณะกรณ์กัญจนรัตน์ เกิดจากการร่วมทำงานของคน ๓ คน ได้แก่ คุณปกรณ์ พรพิสุจน์ คุณกัญจนปกรณ์ แสดงหาญ และคุณรัตน์ วัชรพงศ์ ปานเสนชุติพันธุ์ โดยท่านทั้ง ๓ มีใจรักและอยากจะอนุรักษ์ลิเกทรงเครื่องให้คงอยู่คู่ชาติไทยต่อไป

จากความล้ำค่าของลิเกทรงเครื่อง และความหาชมยากของมหรสพพื้นบ้านที่มีมายาวนานดังนั้น โครงการระบบสื่อสาระออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ทางไกล เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ 2 เมษายน 2558 จึงได้ร่วมมือกับคุณรัตน์ วัชรพงศ์ ปานเสนชุติพันธุ์ และคณะกรณ์กัญจนรัตน์ จัดทำสื่อความรู้ ชุด ลิเกทรงเครื่อง ขึ้น เพื่อร่วมบันทึก อนุรักษ์และสืบสานมรดกทางศิลปะของชาติที่ทรงคุณค่าไม่ให้สูญหายไปตามกาลเวลา เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังที่สนใจได้ศึกษาเรียนรู้ต่อไป

oer.learn.in.th

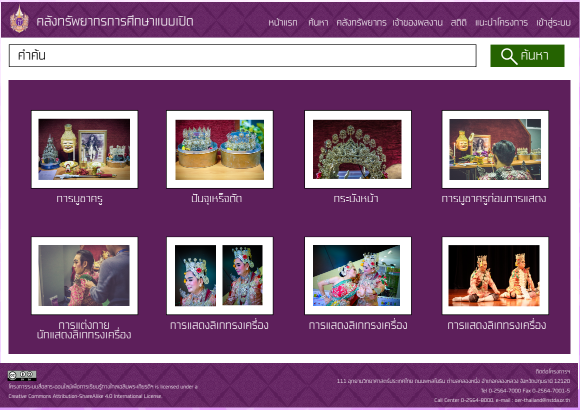

การบูชาครู

ปั้นจุเหร็จตัด

กระบังหน้า

การบูชาครูก่อนการแสดง

การแต่งกาย
นักแสดงลิเกทรงเครื่อง

การแสดงลิเกทรงเครื่อง

การแสดงลิเกทรงเครื่อง

การแสดงลิเกทรงเครื่อง

โครงการระบบสื่อสาระออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ทางไกลเฉลิมพระเกียรติฯ is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

ติดต่อโครงการฯ
111 อุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทย ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12120
Tel 0-2564-7000 Fax 0-2564-7001-5
Call Center 0-2564-8000. e-mail : oer-thailand@nstda.or.th

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
๑๑๑ อุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทย ถนนพหลโยธิน
ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๖๔ ๗๐๐๐
โทรสาร ๐ ๒๕๖๔ ๗๐๖๐
Call Center ๐ ๒๕๖๔ ๘๐๐๐
email : oer-thailand@nstda.or.th

เข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ที่

ข้อมูลโครงการระบบสื่อสาระออนไลน์ฯ www.learn.in.th
คลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด http://oer.learn.in.th
บทเรียนออนไลน์แบบเปิด http://mooc.learn.in.th